

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ד עמוד א

1 גופא, בעי רב ביבי בר אביי: הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת, או לא התירו?
2 - אמר ליה רב אחא בר אביי לרבינא: היכי דמי, אילימא בשוגג ולא אידכר ליה - למאן התירו? ... אמר רב
3 שילא: לעולם בשוגג, ולמאן התירו - לאחרי. מתקיף לה רב ששת: וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה
4 חבירך? - אלא אמר רב אשי: לעולם במזיד...
5
6

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף לב עמוד ב

7 במאי קמיפלגי? - רבי סבר: ניחא ליה לחבר דליעביד הוא איסורא קלילא, ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה.
8 ורבן שמעון בן גמליאל סבר: ניחא ליה לחבר דליעבד עם הארץ איסורא רבה, ואיהו אפילו איסורא קלילא לא
9 ליעבד.
10
11

תוספות מסכת שבת דף ד עמוד א

12 וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך - והא דאמר בכל מערבין (עירובין לב: ושם) רבי
13 סבר ניחא ליה לחבר דליעבד איסורא קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה התם כדי שלא יאכל ע"ה טבל
14 על ידו דאמר לי' מלא לך כלכלה של תאנים מתאנתי אבל הכא שלא נעשה האיסור על ידו אין אומרים לו חטא
15 אפי' איסור קל שלא יבא חבירו לידי איסור חמור ואומר ריב"א דאפי' למדביק עצמו אין לפשוט משם להתיר
16 דהתם עדיין לא נעשה האיסור ומוטב שיעשה איסור קל ולא יעשה איסור חמור על ידו אבל הכא המעשה של
17 איסור כבר נעשה וממילא יגמור לא יעשה אפי' איסור קל בידיהם והא דתנן בהשולח (גיטין דף מא: ושם) מי
18 שהציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין ואע"ג דבהאי פירקא (דף לח:): א"ר יהודה כל
19 המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו שאני פריה ורביה דמצוה רבה היא כדמשני התם בר"א
20 שנכנס לבה"מ ולא מצא שם י' ושחרר את עבדו להשלימו לי' מצוה דרבים שאני ועוד י"ל דדוקא היכא דפשע
21 קאמר וכי אומרים לו לאדם חטא כדי כו' ואתי שפיר הא דאמר' בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט: ושם) דאתי
22 עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה וקא עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים
23 כפרתו כדי שביא פסחו וכן בפרק בתרא דעירובין (דף קג: ושם) כהן שנמצא בו יבלת חבירו חותכה לו לו
24 בשיניו אע"ג דהוי שבות וגבי חציה שפחה וחציה בת חורין שנהגו בה מנהג הפקר וכפו את רבה בהשולח
25 (גיטין דף לח:): משום שהיתה מחזרת וממציאה עצמה לזנות ודומי' לאנוסין והוי נמי כמצוה דרבים.
26
27

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף ד עמוד א

28 וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך. קשיא ליה לר"ת ז"ל והא אמרינן בעירובין פ' בכל מערבין ניחא
29 ליה לחבר דליעבד איהו איסורא קלילא ולא ליעבד ע"ה איסורא רבה, ... וקשיא להו הא אמרינן בפסחים
30 שהכהן עובר על עשה דהשלמה ומקריב קרבן מחוסר כפורים בערבי פסחים כדי שלא יבא חבירו לידי איסור
31 כרת, ואיכא למימר שאני כהנים דשלוחי ישראל שוינהו רחמנא והוא אינו יכול לזכות מעצמו, וא"נ שאני
32 הדביק פת בתנור בשוגג דלאו איסור הוא שאפשר לו להתכפר בחטאת ואין רדייתה אלא זכות לו שיפטר
33 מקרבן, כנ"ל.
34
35

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף ד עמוד א

36 וכי אומרים לו [ל]אדם עמוד וחטא בשביל שיזכה חבירך. וק"ל הא דאמרינן בפרק בכל מערבין (עירובין ל"ב
37 ב) אליבא דרבי והלכתא כותיה ניחא ליה לחבר דליעביד איסורא זוטא לתרום שלא מן המוקף, ולא ליעביד
38 עם הארץ איסורא רבה לאכול טבל, ויש לתרץ דלא דמו כלל, דהא דהתם עביד איסורא על ידו, שאומר לו לך
39 ולקוט תאנים מתאנתי, ושמא עם הארץ סומך עליו [שלא] לעשרם, ועוד דהתם למיפטריה מאיסור טבל שהוא
40 במיתה והכא אינו אלא לפטרו ממון דקרבן, ועוד דהתם עביד מדנפשיה והכא אמרינן שאין אומרים לו כן.
41

הידושי הרישב"א מסכת עירובין דף לב עמוד ב

1
2
3 ניהא ליה לחבר דלעביד איסורא זוטא ולא לעביד עם הארץ איסורא רבה. והא דאמרינן בפ"ק דשבת (ד' א')
4 וכי אומרינן לו לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חבריך אפילו אליבא דרבי אתיא, דשאני התם שאין (לו) לב"ד
5 לומר לו כן אלא אם כן הוא עושה מעצמו,
6 אבל אי קשיא הא קשיא דאשכחן בעלמא שהתירו ב"ד שיעשה איסור קל כדי שיזכה חברו בדרכה מיניה,
7 דאמרינן (גיטין מ"א ב') במי שחציו עבד וחציו בן חורין שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין כדי שלא יבטל
8 מפריה ורביה ואע"ג דאיכא עשה דלעולם בהם תעבודו, וההיא אמתא (גיטין מ"ג ב') דהווי עבדי בה איסורא
9 וכפו את רבה לשחררה, וי"ל דעשה דלעולם בהם תעבודו קיל טובא דאפילו למלוויי בי עשרה שרינן ליה, ולא
10 הקפידה תורה אלא שלא לשחררו בתורת נדבה דמחזיק לו טובה אבל כל שעושה לשום דבר מצוה שרי ואפילו
11 בעבד ושפחה גמורה, כל שכן במי שחציו בן חורין דליתיה לההוא עשה כנ"ל.
12 ומיהו אכתי קשיא הא דאמרינן בשילהי מכילתין (ק"ג ב') דכהן שעלתה יבלת בידו חברו חותכה לו בשיניו
13 דאע"ג דאיכא איסורא דרבנן שרינן ליה כדי שיזכה חברו לעבוד עבודתו, וי"ל דתקון כהנים לעמוד לשרת
14 בשם ה' שאני.
15 עוד יש לתרץ דשאני התם שאין אומרים לו לאדם שיעמוד ויחטא בשביל שיזכה חברו לפטרו מקרבן וחיובו
16 חטאת, וזה נכון מאוד.
17

שו"ת הרשב"א חלק ז סימן רסז

18
19 +הביאה הרב"י בא"ח ס' ש"ו+ עוד נשאל באשה שהוציאה מביתה בשבת בחזקה על ידי ישראל משומד
20 להוציאה מכלל ישראל. אם מותר לשלוח בעד אביה שהוא בעיר אחרת בשבת ואפילו חוץ לשלש פרסאות
21 למאן דסבירא ליה דתחום שלש פרסאות דאורייתא ואפילו להביא בידו חותם מצד המלכות מי הוי כספק
22 נפשות ולהקל או לא. והשיב שהדבר צריך תלמוד ומכל מקום כך דעתי נוטה שאסור לפי שאין דוחין את
23 השבת על הצלה מן העבירות שאין אומרים לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך ואפי' איסורא זוטא לא שרי
24 כדי להציל את חברו מאיסורא רבה כדמוכח בפ"ק דשבת (ד' ע"א) בבעיא דהדביק פת בתנור התירו לו
25 לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא וכו' אמר רב ששת לעולם בשוגג ולמאן התירו לאחר וכי אומרינן
26 לו לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך וההיא דניהא ליה למעבד חברו איסורא זוטא ולא ליעבד איסורא רבה
27 עם הארץ על ידו קאמר ע"כ:
28

בית יוסף אורח חיים סימן שן

29
30 יד נשאל הרשב"א על אחד ששלחו לו בשבת שהוציאו בתו בחזקה מביתו על ידי ישראל משומד להוציאה
31 מכלל ישראל אם ישם לדרך פעמיו בשבת פן יפחידה ותשתמד אם מותר לילך אפילו חוץ לשלשה פרסאות
32 למאן דאמר (ירושלמי עירובין פ"ג סוף ה"ד) דתחום שלשה פרסאות דאורייתא ואפילו להביא חותם מצד
33 המלכות מי דחינן מספק זו את השבת כדדחינן בספק נפשות והשיב הדבר צריך תלמוד ומכל מקום כך דעתי
34 נוטה שאין דוחין שבת על הצלה מהעבירות לפי שאמרו (שבת ד.) אין אומרינן לאדם עמוד וחטוא בשביל
35 שיזכה חבריך ואפילו איסור זוטא לא שרינן ליה כדי להציל חברו מאיסורא רבה דעד כאן לא אמרינן בפרק
36 בכל מערבין (עירובין לב:) ניהא ליה לחבר דליעביד איסורא זוטא כי היכי דלא ליעביד עם הארץ איסורא רבה
37 אלא כשאותו איסור בא לעם הארץ על ידי חבר אבל בענין אחר לא כדמוכח פ"ק דשבת (ו) בבעיא דהדביק פת
38 בתנור (ד.) ועוד צריך תלמוד עד שיעמוד הדבר על בוריו עכ"ל: והתוספות כתבו בפ"ק דשבת (שם ד"ה וכי)
39 בתחלה כדברי הרשב"א ואחר כך הקשו מדתנן (גיטין מא:) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו
40 ועושה אותו בן חורין וקיי"ל (שם לח:) כל המשחרר את עבדו עובר בעשה ותירצו דשאני פריה ורביה דמצוה
41 רבה היא ועוד יש לומר דדוקא היכא שפשע שהדביק פת בתנור סמוך לחשיכה אבל היכא דלא פשע מידי שרי
42 למיעבד איסורא זוטא כי היכי דלא ליעביד חבריה איסורא רבה והוכיחו כן מפרק תמיד נשחט (פסחים נט.)
43 ומפרק בתרא דעירובין (קג:). וכן כתבו בפרק בכל מערבין (לב: ד"ה ולא) ובפרק השולח (גיטין מא: ד"ה
44 כופין) ובפרק קמא דבתרא (יג. ד"ה כופין) ובפרק קמא דחגיגה (ב: ד"ה כופין) ובפסחים פרק האשה (פח:
45 ד"ה כופין). והשתא אם לתירוצא דמצוה רבה הדבר ברור שאין לך מצוה רבה מלהצילה שלא יפחידה עד

1 שתשתמד ואם לתירוצא דמחלק בין פשע ללא פשע הכא נמי לא פשעה והילכך לחלל עליה את השבת לפקח
2 עליה שרי ומצוה נמי איכא ואי לא בעי למיעבד כייפינן ליה כדאשכחן במי שחציו עבד שכופין את רבו כדי
3 שלא יתבטל ממצות פריה ורביה כי רבה היא ואפילו לחלל שבת בדברים האסורים מן התורה נראה דשפיר
4 דמי דלגבי שלא תשתמד ותעבור כל ימיה חילול שבת אמרינן איסורא זוטא הוי. תשלום דינין דשייכי לענין זה
5 יבואו בסימן שאחר זה:
6

7 **שולחן ערוך אורח חיים סימן שו סעיף יד**

8 מי ששלחו לו (נו) שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל, כח [יט] מצוה לשום לדרך פעמיו
9 להשתדל בהצלתה; ויוצא אפילו (נז) כט חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי, כייפינן ליה (נח) (וע"ל סי' שכ"ח סעיף י').
10

11 **שולחן ערוך אורח חיים סימן שכח סעיף י**

12 כל חולי (כה) שהרופאים אומרים שהוא סכנה, אע"פ שהוא על הבשר מבחוץ, (כו) מחללין עליו את השבת; *
13 ו ואם רופא אחד אומר: צריך, * ורופא אחד אומר: אינו צריך, מחללין; * ויש מי שאומר (כז) ז שאין צריך
14 מומחה, (כח) דכל בני אדם חשובים מומחין קצת, וספק נפשות להקל. הגה: וי"א (כט) דוקא ישראלים, (ל) אבל סתם א"י
15 שאינן רופאין לא מחזקינן אותם כבקיאים (איסור והיתר הארוך). מי שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה, (לא) אין מחללין עליו השבת כדי
16 להצילו (עיין לעיל סי' ש"ו) (ב"י בשם הרשב"א).
17

18 **מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים סימן שו סעיף יד**

19 כח מצוה לשום וכו' - ואע"ג דא"א לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך כמ"ש סי' רנ"ד ס"ו שאני התם
20 דפשע במה שהדביק פת [תוס'] משא"כ כאן;
21 כט חוץ לג' פרסאות - אפילו למ"ד דהוי דאורייתא שרי דלגבי שלא תמר ותעביד כל ימיה חילול שבת הוי
22 זה איסורא זוטא דמוטב לחלל שבת א' כדי שתשמור שבתות הרבה (ב"י) וא"כ אם רוצים לאנס' לעבירה
23 אחרת אפי' לעבוד ע"א פעם א' אין מחללין עליה שבת במלאכה דאורייתא דמחלל שבת כעובד ע"א כדאיתא
24 בעירובין דף ס"ט ובחולין דף ה' פירש"י דשבת חמיר מע"א וצ"ע מנ"ל וזהו מ"ש רמ"א לעין בסימן שכ"ח ס"ו
25 והב"ח כתב דהכא מיירי כשחוששין שיפחידהו שתמר והתם מיירי שרוצים לאנסה ואין זו עבירה כ"כ דאונס
26 רחמנא פטרי' ולכן אין מחללין שבת בגינה דאפי' תקנתא דרבנן לא עקרי' מקמי אונס כדאיתא ריש כתובות
27 עכ"ל ול"נ כמ"ש דאדרבא כשאונסין אותו אומרים לאדם חטא בשבילו כמ"ש"ל בשם התוס' ול"ד להא דאמרינן
28 בכתובות ע"ש והזכר ברור כמ"ש ועס"י שכ"ט בהג"ה דאיתא בהדיא דהכא איירי ג"כ באונס ומיהו אם הבת
29 קטנה צ"ע אם יעשה הגדול חטא בשביל הקטן דהא אין מצוין להפרישו עסי' שמ"ג א"ד מידי דהוי אפ"נ
30 שמחללין על הקטן דאומרים חלל עליו שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה ה"נ כן וצ"ע ובהגהות הרי"ף פי"ד
31 דשבת חילק בין היכא שגם הוא זוכה במצוה לכן כתב רשב"א דאפי' יחיד לא יעשה איסור להציל הציבור אבל
32 כל הפוסקים חולקין עליו וע' בתשובת ב"י סימן ב' מדיני כתובות וכמ"ש סי' ק"ך [כ"ה] ללכת חוץ לתחום
33 בשבת לנקום נקמת אביו שרי (נימוקי הרמ"ה דיני בושת סימן כ"א) וצ"ע דהא לא עדיף מצורך מצוה דאסור
34 לילך חוץ לתחום:
35

36 (נז) חוץ לשלש פרסאות - היינו אף דיש בזה איסור דאורייתא לאיזה פוסקים וה"ה אם יצטרך לחלל שבת
37 עי"ז באיזה מל"ט מלאכות ג"כ שפיר דמי דכאשר תמר את הדת לגמרי תחלל שבת ותעבוד עבודת גלולים כל
38 ימיה ואם הוא יחלל שבת פ"א נקרא איסורא זוטא נגד זה. כתב המ"א צ"ע אם הבת קטנה ורוצים להוציאה
39 מכלל ישראל אם יעשה הגדול חטא בשבילה דהא קי"ל דאין ב"ד מצווין להפרישה מאיסור או דילמא מידי
40 דהוי אפקוח נפש שמחללין על הקטן דאומרים חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה ה"נ כן ובא"ר
41 דעתו להקל דאם לא ישתדל להצילה תשאר כן גם בגדלותה: